

ÖĞRETİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE İYİLEŞTİRİLMESİNDE ALTERNATİF BİR YAKLAŞIM

ASSESSMENT AND IMPROVEMENT OF EDUCATION : AN ALTERNATIVE APPROACH

Dr. Devrim ÜSTÜNLÜOĞLU
Balıkesir Üniversitesi
Necatibey Eğitim Fakültesi

ÖZET

Bu makalede, öğretimin değerlendirilmesi ve iyileştirilmesinde alternatif bir yaklaşım olarak öğretimin gözlenmesi konusu incelenmiştir. Literatürde "öğretmenin öğretmeni gözlemesi", "işbirlikli öğretim" ya da "öğretmenin öğretmene danışması" olarak farklı adlandırılan bu alternatif değerlendirme yöntemi, yurtdışındaki pek çok fakültenin bünyesinde "Öğretme-Öğrenme Merkezleri"nce planlı bir şekilde sürdürülmektedir. İşbirlikli gözlemin sürdürülmesi için gerekli olan işlem basamakları – gözlem öncesi, gözlem, gözlem sonrası, gözlemcinin dikkat etmesi gerekli noktalar, gözlem araçları- bu makalenin içeriğini oluşturmaktadır. Değerlendirmenin anlamlı olması, öğretmenlerin değerlendirme sürecine katılmasına ve bu sürecin yansıtılmasına bağlıdır. Öğretmenin öğretmeni gözleyerek değerlendirmesi yoluyla öğretmenler, hem değerlendirme sürecine katılabilmekte hem de gözlem süreciyle ilgili paylaşımları nedeniyle değerlendirmenin yansıtıcı bir özellik taşımasını sağlamaktadırlar.

Anahtar sözcükler: İşbirlikli gözlem, değerlendirme, sınıfıçi öğretim, iyileştirme.

ABSTRACT

This article presents a study of peer observation of classroom teaching as a new approach for the evaluation and improvement of teaching. This alternative evaluation method, called "peer observations of teachers", "peer consultation" and "cooperative teaching" in the literature, has been carried out in "Teaching and Learning Centers" at many faculties. The procedural standard necessary for peer observation –pre-observation, observation, post-observation, the important points an observer should follow and observation instruments- are also mentioned in the article. Evaluation needs to be participatory and reflective in order to be meaningful for teachers. Through peer observation, teachers have an opportunity both to participate in the evaluation process and to reflect on their ideas as a result of the shared experience.

Key words: Peer observation, evaluation, classroom teaching, improvement.

GİRİŞ

Geleneksel öğretmen merkezli öğretimden, öğrencinin aktif olarak öğrenmeye katıldığı öğrenci merkezli öğretime geçiş süreci, çeşitli disiplin alanlarında sınıfıçi faaliyetlerin etkililiğinin araştırılmasına yol açmıştır ve konuyla ilgili araştırmalar halen sürdürülmektedir. Yapılan çalışmalar her öğretim düzeyinde olduğu gibi yükseköğretim kültürünün yapısında da değişim rüzgârlarının esmesine sebep olmaktadır. Gelişmenin değişimle mümkün olacağı görüşüne inanan yükseköğretim kurumları motivasyon, işbirliği, güven, iletişim, takım çalışması gibi kavramların önemini vurgulayarak yapısal değişimlere gitme yolunu aramaktadırlar.

Yurtdışında yapılan alan çalışmalarında, yükseköğretim kültür yapısının iyileştirilmesi ve geliştirilmesinde idarecilerin açık desteğinin, idareciler ve öğretim görevlileri arasındaki değer paylaşımının, öğretim görevlilerinin öğretimin planlanmasına açık kat-

ılarının, bölüm başkanlığı etkinliklerinin artırılmasının, burs programlarının çoğaltılmasının, öğretime yönelik açık performans değerlendirmelerinin, analizlerin sürekliliğinin sağlanmasının, öğretim personelinin takım çalışması yapmasının, öğretim görevlisi kadrolarına atamalarda örnek ders verme ve yöntem bilgisi kriterlerinin önemi vurgulanmıştır (Massy, Wilger, Colbeck, 1994).

Destekleyici öğretmen kültürünün oluşturulması için gerekli görülen ve yurtdışında öğretmen yetiştiren bazı fakültelerin bünyesinde oluşturulan "Öğretme-Öğrenme Merkezleri"nde, kullanılan yöntem, teknik ve materyaller, öğretim görevlileri ve aday öğretmenlerin tutum ve uygulamaları gibi pek çok öğrenme-öğretim sorunları incelenip değerlendirilmektedir. Özellikle deneyimli öğretmenlerin yer aldığı bu merkezlerde öğretim görevlileri ve aday öğretmenlerin, yardım istedikleri konularda bu merkezlere başvurmaları, sınıfıçi etkinliklerinde amirlerin baskılarından, yönlendirmelerin-

den ve öznel yargılarından uzak kalmaları, birbirlerine geri bildirimler vermeleri, keşfedecekleri yeni öğretim yollarıyla öğretimlerini değerlendirmeleri ve geliştirmeleri hedeflenmektedir (Harvey, 1993; Edgerton, Hutchings, Quinlan, 1991).

"Öğrenme-Öğretme Merkezleri"nde yürütülen benzeri çalışmalar pek çok fakültede olumlu sonuçlar vermiştir; örneğin, Stafford Üniversitesi'nde öğretmenin öğretmeni sınıf içinde gözlemesine yönelik olarak 'Building a Learning Community' – öğrenme topluluğu oluşturma- programıyla olumlu, yaratıcı, üretken bir öğrenme ortamının temeli atılmıştır. Bu programda öğretim görevlilerinin işbirlikli öğrenmesi esas alınmış, öğretmen- öğretmen dayanışması sağlanmış, öğretimin geliştirilmesi yoluna gidilmiştir (Harvey, 1993). Wisconsin, Iowa, Minnesota üniversiteleri öğretimin değerlendirilmesinde işbirlikli değerlendirme yöntemini benimseyen üniversiteler arasında bulunmaktadır (Darling- Hammond, 1997).

Literatür taramalarında "işbirlikli danışma", "öğretmenlerin gözlem yoluyla işbirlikli öğretimi", "öğretmenlerin birbirlerini gözlemlemesi" olarak farklı adlandırılan bu sistemde öğretmen, diğer öğretmenlerle iletişim kurma yollarını sağlayacak, kendi yeteneklerinin farkındalığını hissetmenin yanı sıra danışma aldığı meslektaşının fikirlerini öğrenebilecek, kendine olan güven duygusunu giderek pekiştirebilecek, model olabileceği ya da model alabileceği şansı da sahip olabilecektir. Bu danışma süreci sonucunda öğretmen ve öğretmen aday, öğretim repertuarını geliştirmeyi, öğretim uygulamalarına dönük inançlarını keşfetmeyi, daha bilinçli olma yollarını öğrenmeyi, yargılamadan uzak, sadece var olanı değil, alternatifleri deneme yollarını öğrenebilecektir (Fanselow, 1992: 13-16).

Alanda yapılan çalışmalar, yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarının bünyesinde uygulamaya konan "Öğretme-Öğrenme Merkezleri"nin öğretmen çiftleri arasındaki işbirlikli gözlem çalışmasını iki amaca dayalı olarak yapılandırılabilirliğini göstermektedir:

- 1- Öğretimin değerlendirilmesi amacıyla gözlem
- 2- Öğretimin geliştirilmesi amacıyla gözlem

ÖĞRETİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ AMACIYLA GÖZLEM

Öğretimin değerlendirilmesi yönünde okullarda pek çok çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalardan bir tanesi de sınıfcı öğretimin sistematik gözlenmesi ve değerlendirilmesidir. Bu sistematik değerlendirmenin boyutları zamanlama ve içerik açısından çeşitlendirilebilir.

Kapsamlı bir değerlendirme programı içinde öğretmen çiftlerin gözlem sonuçlarının dışında öğrenci gelişimi göz önüne alınarak yapılan değerlendirme sonuçları, kullanılan materyal ve öğretim programı yer alırsa, öğretmenin değerlendirilmesi ile ilgili daha net bir resim ortaya çıkabilir (Davis, 1988).

Öğretmen yetiştiren bir yükseköğretim kurumunda yapılan araştırmada, bir "üst"ün, geleneksel yaklaşımla öğretimi değerlendirmesinin başlıca sıkıntıları olarak aşağıdaki noktalar tespit edilmiştir:

- Değerlendirme kriterlerinde öğretmenlerin fikirlerinin alınmaması,
- Değerlendirmeyi yapan üstün, değerlendirme üzerine fazla vakit harcamaması, yeteri kadar belge ve geri iletim toplamaması,
- Değerlendirmeyi yapan üstün, değerlendirme konusunda eğitilmiş olmaması,
- Değerlendirmeyi yapan üstün, sınıfcı sürece yönelik fazla deneyimlerinin olmaması,
- Değerlendirme kriterlerinin öznel olması,
- Değerlendirme sonuçlarının öğretimin geliştirilmesi için kullanılmaması,
- Değerlendirme sonuçlarının bir motivasyon programı içinde değerlendirilmemesi (Body, 1989).

Bir öğretmenin başka bir öğretmeni değerlendirmek amacıyla gözlemesinde açık standart bir kriter kullanılmaması – yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı– bu değerlendirme yöntemini de tehlikeye sokabilir. Çünkü, bu yöntemin objektif ve belirli kriterlere dayalı olarak kullanılması için bir kılavuzun oluşturulması gereklidir. Formal ya da informal kullanılması planlanan gözlem yönteminin, her iki çerçeve içinde sınırlarını belirlemek öğretimin değerlendirmesi açısından daha gerçekçi sonuçlar ortaya çıkaracaktır.

İşbirlikli değerlendirme yönteminin amacına ulaşması, daha gerçekçi sonuçlar vermesi için gözlemi yapacak öğretmenin gözlem öncesi kısa bir eğitime tabi tutulması ve kullanılacak gözlem araçlarının dikkatlice belirlenmesi önemlidir. Bu alanda yetişmiş uzman bir öğretmen tarafından düzenlenebilecek bu kısa eğitimin amacı, öğretmen gözlemlerinin bir odak noktası olduğunu belirtmek, önyargılardan uzaklaşmak, öğretim ortamının doğallığını bozmadan gözlem yapmanın gerekliliğini vurgulamak, olayların ve olguların birden fazla oluş sebepleri olabileceğine dikkat çekmek, elde edilen verilerin yorumlarında olayların öncesi ve sonrası arasındaki ilişki bağını hissettirmeye çalışmaktır. Güdülen amaç, kısaca "yansıtıcı düşünme" sürecini sağ-

lamaya çalışmaktır. Yansıtıcı düşünce süreci, hem aktif hem de kontrollü bir süreçtir. Yansıtıcı düşünce, düşüncelerin kafada uçuşması değil, dikkati yoğunlaştırmak, olayları tartmak ve seçmek, ulaşılan sonucun doğruluğundan emin olmak için sebep araştırmak, soru sormak, olay ve olguları tekrar tekrar görmek ve merak yaratmaktır. Yansıtıcı düşünce, yeni düşünceler icat etmekten çok, daha önce kaçırılan ya da farkında olunmayan düşünceleri görmek demektir. Böylece, yaratılacak işbirlikli değerlendirme sürecinde, öğretmenler karşılıklı olarak etkili öğretim yollarını öğrenecek, keşfedecek, dersleriyle ilgili geri bildirim alabilecek ve değerlendirme süreci yargısal değil, gelişime yönelik gerçekleşecektir (Boostrom, 1994: 9-11).

Gözlem sürecinde dikkat edilmesi gerekli noktaların içinde, gözlemin amacına yönelik çeşitli gözlem araçlarının kullanılması da vardır. Betimsel açıklamalardan oluşan veri araçları, derecelendirme ölçekleri, teknolojik kayıtlar gibi veri araçları gözlem araçları arasında sayılabilir. Videonun gözlem aracı olarak kullanılmasına yönelik çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Videonun bir gözlem aracı olarak kullanılması, öğretmenlerin öğretim uygulamalarını tekrar tekrar görmelerini, sınıfçı etkinliklerinde daha önce kaçırdıkları bazı noktaları fark etmelerini ve anlamalarını sağlamaktadır. Bu veriler, ders materyallerinin değerlendirilmesi, öğrenci ürünlerinin öğretmen tarafından değerlendirilmesi ile de desteklenebilir (Sherin, 2000: 6-8).

Karşılıklı gözlemin bir değerlendirme sistemi olarak kabul edildiği ve uygulandığı öğretim kurumlarında aşağıdaki noktalar yerine getirilmesi gerekli aşamalar olarak belirtilmiştir:

- İşbirlikli gözlem, değerlendirme amacıyla kullanılmadan önce okuldaki öğretmenler arasında ön bir tartışma ve ardından konuya yönelik hazırlık aşaması gerektirir. Bu tartışma, gözlemin niçin yapıldığının, uygulama kriterlerinin neler olması gerektiğinin belirlenmesi açısından önemlidir.

- Okul genelinde yapılacak bir değerlendirme için gözlemci öğretmenler standart bir değerlendirme formu kullanmalıdırlar; böylece diğer gözlemci öğretmenlerle aralarında belirli değerlendirme kriterleri sağlanabilir. Söz konusu form, öğretmen çiftlerin kendilerinde dikkat edilmesini istedikleri özel noktaları içerebileceği gibi, kurumun her öğretim sürecinde vurgulanmasını gerekli gördüğü öğretim boyutlarını da içerebilir (Şekil 1). Şekil 1'de verilen gözlem formunda sorulan sorular ihtiyaca göre detaylandırılabilir veya değişik dereceleme formlarında hazırlanabilir.

- Gözlemi yapacak öğretmenlerin, bölümün (matematik, İngilizce, tarih, sosyal bilgiler...) deneyimli öğretmen havuzundan çekilmesi önerilebilir. Öğretmen çiftler, eşlerini kendileri de seçebilir.

- En az 3 gözlem ziyaretinin yapılması önerilir. Her iki öğretmen arasında ziyaret takvimi mutlaka planlanmalı ve habersiz ziyaretlere yer verilmemelidir.

- Gözlemi yapan ve gözlenen öğretmen arasında, gözlem öncesi ve sonrası toplantılar mutlaka olmalıdır. Gözlem öncesi toplantıda gözlenecek öğretmenin ders planı, hedefleri, kullanacağı yöntem ve teknikler, dersinde en çok hangi bölüme dikkat edilmesini istediği, öğretim felsefesi gibi konular üzerinde durulmalıdır. Bu görüşme, gözlem içeriğinin belirlenmesi açısından oldukça önemli bir süreçtir. Gözlem sonrası toplantı ise, son ziyaretten hemen sonra yapılmalıdır. Gözlemi yapan öğretmen, gözlem sürecine yönelik taslak raporunu diğer öğretmene sunarak, ziyaretleri sırasında onunla ilgili aldığı güçlü ve zayıf noktaları tartışmalıdırlar.

- Son rapor hem öğretmene -öğretmen isterse- hem de bölüm başkanına sunulmalıdır. Ayrıca, gözlenen öğretmenin kendi görüşleri de raporda yer alabilir (Way, 1993; Davis, 1988).

Tüm bu işlem basamakları adil ve etkili gözlem değerlendirme programının dikkatli bir hazırlık gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Böylesi bir değerlendirme yoluna gitmeyi planlayan kurumlar, bu noktalara özen göstermeli ve gerekli zamanı da ayırmalıdır. Gözlem sonuçları terfi ve ödül programları için de kullanılabilir.

Şekil. 1. Öğretimin Gözlenmesi Formu

İçerik: Öğretmen içeriğe hakim mi; materyal, dersin ve öğrencinin düzeyine uygun mu; materyal ders planına ve dersin amaçlarına uygun mu; öğretmen kullandığı materyal ile gerçek hayatla bağlantı kuruyor mu?

Öğretim: Öğretmen dersine hazırlıklı mıydı; öğretim yöntemi materyal için uygun mu; yöntem etkili kullanıldı mı; ders bölümleri bir bütünlük içinde sunuldu mu; öğretim öğretmenin ders hedefleriyle bütünlük sağladı mı; dersin geçmiş derste öğretilenler ve gelecek derste öğretilenlerle bağlantısı kuruldu mu?

Öğretmen-Öğrenci İletişimi: Öğretmen tüm öğrencilere eşit davrandı mı; öğrenci soruları açık ve yalın olarak cevaplandı mı; öğretmen, sınıfçı tartışmalarda yönlendirici miydi; öğretmen öğrencilerin anlama zorluklarında hassas bir tutum

sergiledi mi; öğretmen sadece belli bir grupla mı ilgilendi yoksa tüm sınıfa mı hitap etti?

Sunum, Stil: Öğretmen öğretim sürecinde istekli, gönüllü davrandı mı; öğretmen rahat ve arkadaşça davrandı mı; öğretmenin sunum stili ders bağlamı içinde etkili öğretime katkı sağladı mı; öğretmenin ses tonu, anlaşılabilirliği ders için uygun muydu; dersi ilginç hale getirdi mi?

Öğrenci Davranışı: Öğrenci derse katıldı mı; öğretmen öğrencileri motive edecek beklentiler yarattı mı; dersten kopan öğrenciler var mıydı?

Genel: Öğretmenin dersini etkileyen fiziksel aksaklıklar (ışık, oturma düzeni, akustik..) var mıydı; gözlediğiniz dersle ilgili en çok beğendiğiniz taraf ne oldu; dersin hangi kısmı özellikle öğrenme sürecine olumlu katkı yarattı; gözlem öncesi veya sonrası toplantılarda ne öğrendiniz? (Seldin, 1984:144).

ÖĞRETİMİN İYİLEŞTİRİLMESİ AMACIYLA GÖZLEM

Bir ya da iki öğretmenin aynı branştan bir başka öğretmenin sınıfını ziyaret ederek, dersi gözlemesi ve izlenimlerini paylaşması sürecidir. Ziyaret eden öğretmenler, eğer deneyimli öğretmenlerse bu gözlem şekli oldukça basit ve faydalı bir yöntemdir. Gözlem öncesi öğretmenler arasında yapılacak görüşmede ders süreci içinde dersin en çok hangi bölümünde geri iletme ihtiyacı duyuluyorsa tespit edilmeli ve bu amaca yönelik bir çalışma yapılandırılmalıdır.

Gözlem yoluyla geri iletim istenen ve geliştirilmesi arzulanan ders bölümleri ve söz konusu bölümlerle ilgili olarak gözlenebilecek noktalar aşağıda belirtilmiştir. Öğretmen çiftleri yansıtmanın yapılmasını istedikleri bölümle ilgili farklı sorular yapılandırabilirler. Bu gözlem türünün yönlendirilmesi öğretmen çiftlerin gözlem öncesi kararlarına bağlıdır.

1-Dersin Giriş Bölümü

Öğretmen;

-bir önceki dersi özetleyip, yeni ders ile önceki ders arasında bağ kuruyor mu?

-derste işlenecek konularla öğrencilerin dikkatini çekip, öğrenmeye istekli hale getiriyor mu?

-dersin hedef davranışlarını veya yardımcı noktalarını öğrencilere bildiriyor mu?

-öğrencilere, dersin hedef davranışlarını kazanmaları için neler yapmaları gerektiğini söylüyor mu?

-sınıf içinde gerekli organizasyonları (öğrencilerin gruplanması, öğrenci yoklaması,..) yapıyor mu?

2-Dersin Geliştirme Bölümü

Soru Sorma

Öğretmen;

-öğrenci sorusunu tekrar ediyor mu?

-öğrencinin soruyu tekrar etmesini istiyor mu?

-açıklama getirici sorular soruyor mu?

-öğrenci sorularına yanıt veriyor mu?

-açık olmayan sorularla nasıl ilgileniyor?

-sorusunu tüm sınıfa mı, yoksa tek tek öğrencilere mi soruyor?

-sorusunu öğrencinin ismini kullanarak mı soruyor?

-öğrencilere konu ile ilgili soruları, sınıfın hazır bulunuşluk düzeyine ve soru sorma tekniğine uygun olarak soruyor mu?

Düzeltilme Teknikleri

Öğretmen;

-doğru yanıt kendisi mi veriyor?

-doğru yanıt bir başka öğrenciden mi alıyor?

-doğru yanıt almak için anahtar kelimeler kullanıyor mu?

-doğru yanıt almak için soru kelimeleri (ne, nasıl,..) kullanıyor mu?

-hatalı cevapları, zamanında ve öğrenciyi küçük düşürmeden düzeltiyor mu?

-yanlışı düzeltmeden sessiz bekliyor mu?

-cümlelerin tekrarını isteyerek, hatayı öğrencinin kendisinin görmesini sağlıyor mu?

-tahtayı kullanarak yapı (model-örnek) üzerinde düzeltme yapıyor mu?

Yönerge Verme

Öğretmen; yönerge verirken öğrencinin dikkatini çekmek için

-ellerini çırpıyor.

-sesini yükseltiyor.

-bir hikaye ile başlıyor.

-soru soruyor.

-sınıfın sessiz olmasını bekliyor.

-sözel talimatlar veriyor.

-tahtayı kullanıyor.

-örnek veriyor.

Öğretmen yönergenin anlaşılıp anlaşılmadığını anlamak için,

- yönerge ile ilgili sorular soruyor.
- öğrencilerin sorularının olup olmadığını soruyor.
- öğrencilerden yönergeyi tekrar etmesini istiyor.
- yönergeyi kendisi tekrar ediyor.

Motivasyon

Öğretmen;

-öğrencilerine karşı güleryüzlü, sevecen, sabırlı ve anlayışlı davranıyor.

-öğrencilerin derse katılımlarını sağlayarak, onları aktif hale getiriyor.

-öğrencilerin verdiği doğru cevaplardan sonra, öğrenciyi cesaretlendiriyor ve derse katılımlarını uygun teknikler kullanarak sağlıyor.

-sınıf ortamında küçük değişiklikler yapıyor.

-öğrenci çabasını ödüllendiriyor.

-öğrencilerde merak uyandırarak, soru sormasını sağlıyor.

3- Dersin Sonuç Bölümü

Öğretmen,

-öğrencilerin hedef davranışlara ulaşma derecesini değerlendiriyor.

-dersi sonuca bağlıyor ve özetliyor.

-gelecek derste işlenecek konuları ve yararlanılacak kaynakları öğrencilere bildiriyor.

Yukarıda belirtilen ders bölümlerine genel öğretmen davranışlarının gözlenmesi de eklenebilir.

Yukarıda belirtilen ve dersin farklı bölümlerine yönelik gerçekleştirilebilecek yapılanmış ya da yarı yapılanmış iyileştirme amaçlı bir gözlem sürecinde öğretmen çiftleri:

- öğretim yöntem ve tekniklerinin farkında olabilir,
  - mekanikliğin ötesinde öğretimle ilgili fikirleri paylaşabilir,
  - yaratıcılıklarını keşfedebilir,
  - başkasının gözüyle öğretimlerinin eksik ve güçlü yanlarını görme fırsatını yakalayabilir,
  - sürekli gelişim fırsatı sağlayabilir,
  - öğretimlerinde neyi değiştirmeleri gerektiğini tespit edebilir,
  - başkalarının öğretimlerini gözleyerek ya da gözlemler sonucunda geri bildirim alarak yeni öğretim teknikleri geliştirebilirler (Fanselow, 1988: 117).
- Özellikle okullar, fakülteler arasında bir dönem boyunca yapılacak öğretmen değişimleri, gözlemin çok

daha faydalı olmasını sağlayabilir; ancak okul programlarının, ders saatlerinin ve planlamanın yapılması da bir o kadar zor olabilir.

Formal ya da informal olarak yapılsın, gözleme katılacak öğretmenlerin belirli niteliklere sahip olması, gözlem sürecini ve bu sürecin sonucunda yapılacak olan toplantıların yararlı ve objektif olmasını sağlayacaktır. Fanselow (1988) gözlem sürecine yönelik yaptığı araştırmalarda gözlemcinin niteliklerini belirlemiştir. Ona göre,

gözlemcinin;

-hassas olması, empati kurması,

-gelişmeyi değerlendirme sürecinin birincil amacı olarak görmesi,

-deneyimli ve iyi bir dinleyici olması,

-açık, yapıcı geri bildirim ve öneri verebilmesi,

-farklı öğretim stillerini geçerli ve kabul edilir olarak görmesi,

-öğretim yöntemleri konusunda katı kuramsal niteliğe sahip olmaması, gözlemin sağlıklı ve amacına uygun olarak gerçekleşmesini sağlayabilir (Fanselow, 1988: 133).

Bu özellikler alanda yapılan pek çok çalışmada vurgulanan, sınıf ziyaretleri ve gözlem yapılırken akılda tutulması gereken özelliklerdir. Gözlemin temel amacı, kullanılan yöntemin etkili ve faydalı olup olmadığını belirlemektir. Etkili olmanın pek çok yolu olduğu unutulmamalıdır.

SONUÇ

Sınıf içinde yapılandırılmış gözlemler, hem gözlemi yapan hem de gözlenen öğretmen için bir yüzleşme olmaktadır. Değerlendirme ya da öğretimin iyileştirilmesi amacıyla yapılabilen gözlemlerde, sınıfıçi öğretimin etkililiği ve verimliliği hedeflenmektedir.

Değerlendirmenin anlamlı olması için hem katılımçılık hem de yansıtıcılık özelliğinin olması gereklidir. Öğretmen çiftlerin eleştirilere açık olmaları, gözlemlerde objektif bir tutum sergilemeleri bu yaklaşımın zor yanları olarak görülse de, bir eğitim kurumunun -verimliliği ve etkililiği hedefliyorsa- bu tür açık performans yaklaşımlarına değer vermesi önemlidir. Özellikle öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretim görevlilerinin ya da yarının öğretmenlerinin birbirlerini gözlemleyerek öğretim yöntem ve tekniklerini değerlendirmeleri ve geliştirmeleri, çalıştıkları ya da çalışacakları kurumlarda motivasyon, işbirliği, takım çalışması, iletişim için zemin hazırlayacaktır. Bu nedenle okul idareleri, bu tür değerlendirmelerin planlanmasına ve uygulanmasına liderlik etmelidirler.

Okullarda değişim kültürünü yaratabilmek için öğretmenler arasında coşku, heyecan ve tutku yaratacak, içlerindeki cesareti ortaya çıkarabilecek köprüler oluşturmak gereklidir. Bu köprüler, öğretmenlerin birbirlerini daha iyi tanımalarını, becerileri ve ilgileri doğrultusunda büyük fikir kuleleri oluşturmalarını ve sürekli gelişmelerini sağlayacaktır.

Öğretimin değerlendirilmesinde keşfedilecek yeni sistemler, reformlar daha geniş çaplı okul reformlarının başarısına yol açacaktır. Bu alanda yapılacak çalışmalar, öğretimin iyileştirilmesi ve değerlendirilmesine yeni bakış açıları getirebilir.

KAYNAKÇA

Body, Ronald. (1989) "Improving Teacher Evaluations" *ERIC Digest*. No. 111., ED315431 Mar '89 American Institutes for Research, Washington, DC.

Boostrom, R. (1994) *Developing Creative & Critical Thinking. An Integrated Approach*, National Textbook Company, U.S.A

Davis.B.G. (1988) *Sourcebook for Evaluating Teaching*, University of California at Berkeley, Office of Educational Development.

Darling-Hammond, L. (1997) "Doing what matters

most: investing in quality teaching". New York: National Commission on Teaching & America's Future, ED 415 183.

Edgerton, R, Hutchings, P, Quinlan, K. (1991) *The Teaching Portfolio: Capturing the Scholarship in Teaching*, Washington, DC, American Association for Higher Education, ED 353892. 62 .

Fanselow, F. (1988) 'Let's See: Contrasting Conversations About Teaching', *TESOL Quarterly*, Vol.22. No: 1:113-130.

Fanselow, F. (1992) *Contrasting Conversations*, Longman, London.

Harvey, (1993) www.leeds.ac.uk/educol/documents/00000661.htm.

Massy, F, Wilger, A, Colbeck, C. (1994) "Overcoming Hollowed". RIC:ED396615

Seldin, P. (1984) *Changing practices in faculty evaluation*. San Francisco: Jossey-Bass

Sherin, M. (2000) "Viewing Teaching on Video", *Educational Leadership*, Vol.57, No.2:36-38.

Way, D.G. (1993) *Teaching evaluation handbook*, Cornell University, Office of Instructional Support.